

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2014 m. rugpjūčio 15 d. *

Praeitis liks gyva mūsų širdyse

Nuvilnijo trijų Panevėžio rajono kaimų – Kurgulų, Rūtakiemio ir Mitiūnų – kraštiečių susitikimas daugiau nei po pusės amžiaus. Kaimai išnyko, bet kaimynystės jausmas liko. Čia liko mūsų šaknys, čia augome kartu. Suvažiavome buvę kaimynai iš įvairių Lietuvos kampelių, atskubėjo ir vietiniai.

Baigę mokslus kaime, išsiabarstėme po visą Lietuvą. Sukürėme šeimas, paskendome savo rūpesčiuose...

Tik sulaukę brandaus amžiaus, po ilgų nesimatymų vėl susitikome žilagalvės močiutės, seneliai... Skubėjome kuo greičiau pamatyti vienas kitą. Kirbėjo mintis: ar labai pasikeitėme... Vienų veidas daugiau, kitų mažiau pasikeitės... Rodos, nebuvome taip ilgai nesimatę...

Susitikimas „Prisiminimų takais...“ prasidėjo šv. Mišiomis Krekenavos Šv. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų baziliukoje. Čia meldėmės už žmones, iškeliavusius Amžinybę iš Kurgulų, Rūtakiemio ir Mi-

triūnų kaimų.

Susitikimas įvyko buvusioje Bartašiūnų mokykloje. Susirinkome čia, kur pradėjome kelią į žinių šalį, susirinkome tarsi pateikti „ataskaitą“ už 60 metų. Atgijo mokykliniai prisiminimai, nuotykiai, išdaigos. Žilagalviai solidūs buvę mokiniai, užmiršę gyvenimo naštą, pasakojome apie likimo vingius, vaikus ir vaikaičius, rodėme mokyklinių metų, šeimos nuotraukas.

Taip sutapo, kad rugpjūčio 2 dieną Ariogaloje įvyko politinių kalinių, Laisvės kovotojų

ir tremtinių sąskrydis, todėl neprisiminti savo kraštiečių žygdarbių negalėjome.

Sėdint kartu su kraštiečiais lyg gyvas vaizdas prieš akis iškilo prisiminimas: anksti ryta atsikėliau ir išbėgusi į lauką pamačiau neįprastą vaizdą kaimynų Povilonių kieme: sunkvežimis, ginkluoti vyrai. Paklausiau tévų, kas čia darosi. Jie tyliai atsakė, kad kaimynus išveža į Sibirą. Kaimyno duktė Aldona buvo mano geriausia draugė. Skaudu buvo žiūrėti į nežinią besiruošiančią šeimą. (keliamas į 4 psl.)

Padék išsaugoti Lietuvos praeitį gyvą

Tokie žodžiai išrašyti į skrajučę, agituojančią būti pilietiškiems ir užsiprenumeruoti „Tremtinį“, platintą sąskrydžio „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje metu. Akcijos iniciatorius – TS-LKD Vilniaus skyriaus PKTF pirmininkas Tomas Kazulėnas.

Šiandien, leisdami 1100-ajį numerį, džiaugiamės, kad susiūpinta mūsų laikraščio

išlikimu, nes nuolat mažėjanti prenumerata kelia nerimą dėl tolimesnio „Tremtinio“ egzistavimo. Todėl itin nudžiugino Tomo Kazulėno iniciatyva, kurią nuoširdžiai palaiko Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcija, bendrija „Lemtis“, visuomenininkai ir politikai bei visi mūsų laikraščio skaitytojai.

1100-ojo numerio proga dėkojame nuolatiniam skaitytojams ir savaitraščio talkinininkams už ištikimybę, palaikymą, vertingas pastabas ir norą mūsų laikraštį padaryti geresnį, įdomesnį.

Dékojame T. Kazulėnui už norą padėti išsaugoti gyvą Lietuvos praeitį.

„Tremtinio“ redakcijos kolektyvas

Prie akcijos, raginančios užsiprenumeruoti „Tremtinį“, prisidėjo ir politikai, ir visuomenininkai

LLA „Vanagų“ organizacija įkurta prieš 70 metų

1944 metų liepą, kai sovietų kariuomenė antrą kartą įžengė į Lietuvą, vyko tautos pasipriesinimas. Karo veiksmai užstrigo vidury Lietuvos. Rugpjūčio 15 dieną Žemaitijoje, Platelių miškuose, Plungės rajone, susibūrė Lietuvos laisvės armijos kariai ir įsteigė Lietuvos laisvės armijos „Vanagų“ organizaciją. Lietuvos laisvės armijos (LLA) organizacija buvo įkurta 1941 metų gruodį Vilniuje. Jos steigėjas – Kazys Veverskis. Tai slapta lietuvių tautinė ir politinė organizacija, kurios tikslas atkurti Lietuvos nepriklausomybę ne tik diplomatinėmis, politinėmis priemonėmis, bet ir ginkluotomis karinėmis pajėgomis. I organizaciją kovai prieš sovietų okupaciją išitraukė kariai, šauliai, studentai ir eiliniai Lietuvos gyventojai.

Apie LLA „Vanagų“ organizacijos veiklą Platelių miškuose liudininkai ir šiuo metu prisimena tuometinius įvykius, daugelis apraše savo prisiminimų, kad istorija apie mūsų tautos kovas dėl Tėvynės nepriklausomybės liktų ir ateities kartoms. Buvę Kazio Veverskio asmeninės apsaugos narys, LLA pareigūnas Leonas Vilutis knygoje „Likimo mozaika“ rašė:

„1944 metų rugpjūtį Lietuvos laisvės armijos vado įsakyme nurodoma, kad visi ginklų vartoti pajėgūs LLA nariai pereina į rinktinę ir toliau vadiniami „Vanagais“. Dėl sveikatos negalintys kovoti su ginklu dalyvauja aprūpinant maistu, transportu, informacija. Karinės taktikos „Vanagų“ apmokymui buvo pasirinktas Platelių miškas Plungės rajone. Pagrindinis vadovybės punktas buvo Alsėdžių gimnazija. Platelių miške susibūrusių „Vanagų“ rinktinė sudarė maždaug 5 tūkstančiai dalyvių. Atskirai nuo bendros stovyklos buvo įrengta daboklė, tardymo, pasitarimų patalpos. Vieta pasirinkta iš nuokalnės, sienos sutvirtinamos kartimis. Eiliniai kariai turėjo išsikasę pagilinius ir pasiklojė eglišakių, kai kurie turėjo medžiagines palapines. 1944 metų rugpjūčio

vidurį didžiulę Platelių miško aikštę užtvindė daugiatūkstančiai minia. Nuotaika buvo pakili. Vyko pamaldos, po pamaldų buvo sakomas kalbos. Pamaldoje dalyvavo ir generolas P. Pečiulionis. Jis tada priėmė priesaiką ir tapo pirmuoju LLA generolu. Karinės taktikos apmokymai tėsesi apie 10 dienų. Gautos įsakymas rinktinę išskirstyti nedideliais daliniais, grįžti į savo gimtines ir ruoštis ginkluotam pasipriesinimui – partizaniniams karui.“

Telšiskis Alfredas Dauginis prisimena, kad Žemaitijoje rugpjūtį ūkininkai, pakinkę arkliai, pakrovę maisto atsargų, išleido savo atžalas į Platelių karinę apmokymo stovyklą, kad išmoktų atremti artėjančią raudonąją okupantą. Visi ginklai buvo paslėpti po maisto atsargomis, per 20 energingų vyrų šalia vežimų dulkėtais, duobėtais Žemaitijos keliais keliavo Platelių link. Prie pagrindinio įvažiavimo į stovyklas teritoriją budėjo sargybiniai. Buvo kariška drausmė, tvarka. Iš pradžių valgėme savo maistą, paskui aprūpinimo sektorius išvažiuodavo pas ūkininkus į kaimus, parvezdavo įvairių maisto produktų. Priesaikos priėmimo iškilmėse buvome išrikiuoti po du kareivius. Kabojo Lietuvos vėliava. Du karininkai perskaitė priesaikos tekstą. Kareivius kvietė pavardėmis. Toliau sekė priklaupimas ant vieno kelio, vėliavos, ginklo pabučiavimas. Iškilimų metu giedojo „Marija Marija“. Priesaikos iškilmės tėsesi dvi dienas. Šaudytini mokė ant eglės pakabinę taikinius. Kiekvieną vakarą giedojo Lietuvos himną. Buvo perskaitytas įsakymas grįžti į savo vietoves, organizuoti ir pradėti partizaninę veiklą prieš sovietinį okupantą. Įsakyta kariams mišką palikti tvarkingą. Keletą metų Lietuvos partizanai, vadindamiesi LLA „Vanagais“, kovėsi su raudonojo okupanto kariauna.

Paskui ginkluotas pasipriesinimas jungėsi su kitomis organizacijomis, keitė pavadinimą. (keliamas į 2 psl.)

Laimės žiburys

I amžių glūdumą nuėjo dar vieneri metai. Sudilo dar viena „retežio“ grandis, rišanti mus su skaudžiai Tėvynei praeiti mi – Molotovo-Ribentrop paktu, kurio padariniai tebe-kvepia prakaitu ir krauju, neleidžia pamiršti praeities. Pamiršti ją – tas pat, kaip išduoti savo tėvus, brolius, seseris, labiau už gyvenimą mylėjusius gimtają žemę.

Už meilę jai trečdalis tau tos šaudyta, kalinta, tremta. Tauta patyrė tiek kančių, prarado tiek šviesių žmonių, kad likusieji tik prisiminimų ir nepradarusiųjų vilties atgauti laisvę žadinami ilgus okupacijos metus slėpė ir saugo buvusios laisvos valstybės relikvijas – Trispalvę, lito monetas su Vytautu Didžiuoju, uždengę langus, kaip vilties maldą, skaitė Adolfo Sapokos „Lietuvos istoriją“.

Šiandien nebeturime laiko minėti praeitį, žmones, paliku sius pėdsakus, įmintus Laisvės kovų kely. Randame kitų rūpesčių, per gerovęs ir turto sieki nematome savo žemės grožio, kurį kūrė mūsų tėvai ir protėviai gynę gyvybės kaina, o mes nebranginame.

Gerai, kad tokią nedaug. Praeitis pati neleidžia jos pamiršti. Nepamiršime, kokiu nuostabiu rugpjūčio žiedu pražydo Baltijos kelias. Tai ne tik praeitis: tas žiedas tebežydi jo dalyvių širdyse, jų vaikams ir vaikaičiams tapęs mūsų die nū pasakos „Laimės žiburiu“. Pasakos, tapusios tikrove.

Sakome: istorinė atmintis. Ji ir buvo nuoroda, nuvedusi į Baltijos kelią. Nebuvo tame milijonų automobilių, bet buvo milijonai širdžių, nepabūgusių nei nuotolių, nei okupantų ir jų batlaižių neapykantos žvilgsnių. Digo tame kely kryžiai,

augo paminklai. Ne valdžios – laisvés Tėvynei ištroskusių žmonių statomi. Nestovėjo Baltijos kelyje „šlovingosios“ partijos vadai ir nariai, bet nesigėdija naudotis jo vaisiais. Jų palikuonys ir šiandien stengiasi, kad praeitis būtų ištrinta iš jaunosis kartos sąmonės, vyresniems ugdo nostalgiją sovietmečiu. Jų žodžiai, ne tokia jau sunki buvo ta vergija. Na, gal šimtams tūkstančių prie Laptevų jūros, Sibiro taigoje ar Vorkutos šachtose ir buvo sunkiau, bet patys kalti, nepatiko sovietų valdžia. Tai jau praėjo, pamirškime.

Štai ko siekia buvusieji ir jų ainių, vykdyma buvusio kompartijos vado – prezidento – siūlymą sudeginti praeitį. Nesudeginsite! Ji permirkusi kovotojų už Laisvę krauju, o mes – ne degradavusios atminties ligoniai.

Visaip stengiamasi paauksuoti vergijos grandines. Saugomi ir statomi paminklai nelaisvės sargams, o kur paminklas Laisvės gynėjams? Negi nebéra Lietuvoje sugenbančių sukurti paminklą, mielą akiai ir brangų širdžiai. To klausia tūkstančiai Ariogalos saskrydžio dalyvių, visos Lietuvos patriotai. Kur pagarba ir dėkingumas už Tėvynę aukojusiems gyvybę, sveikata, likimus?

Daug svetimų pinigų skiriama Baltijos kelio dvasio sunaikinimui. Dar yra savų, tapusių svetimais, laukiančių padavimo herojaus Čičinsko likimo, kurio kūno net žemė nepriėmė. Auga nauja karta, jų sąmonės nepajęgs užtersti jokiais išdavikų sidabriniais.

Laimingų dienų, mieli Baltijos kelio dalyviai!

Algirdas BLAŽYS

LLA „Vanagų“ organizacija įkurta prieš 70 metų

(atkelta iš 1 psl.)

Buvusio Telšių rajono Varnių valsčiaus Lietuvos laisvės armijos būrio organizatoriaus Vlado Montvydo karys Jurgis Urnėžius, prieš keletą metų atšventęs 90-metį, prisimena:

„Vladas Montvydas su bendražygiai Stasiu Beniuliui surinko visus vyrus su ginklais ir iškeliavome į Platelių miškus, prie Platelių ežero. Ginklai buvo paslėpti vežimuose po šienu. Ginkluoti buvo tik policininkai, kurie éjo šalia vežimų. Vyko kariniai apmokymai. Susipažinome su jųvairiais ginklais – vokiškais,

čekiškais, belgiškais. Buvo atvežtos dvi patrankos. Grįžę į savo kraštus pradėjome partizaninį ginkluotą pasipriepinimą prieš raudonąjį okupantą. Mes pirmieji jaunivyrų aukojomės nelygioje kovoje.“

Rugpjūčio 16 d. (šeštadienį) Plateliuose ruošiamas LLA „Vanagų“ stovyklos įkūrimo 70-mečio paminėjimas.

Pradžia 12 val. šv. Mišiomis Platelių Šv. Apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčioje.

Susirinkime, prisiminkime savo tautos istoriją, pagerbime tautos didvyrius.

Irena MONTVYDAITĖ-GIEDRAITIENĖ

„Paskutiniai adresai“ Rusijos gyventojams primins jų istoriją

Maskvoje ir kituose Rusijos miestuose vis didesnį pagreitijigauna istorinės atminties projektas „Paskutinis adresas“. Jis skirtas piliečiams, tapusiems politinių represijų aukomis Sovietų sąjungoje, atminti. Projekto idėja – ant namų, kuriuose gyveno represuotieji, pritvirtinti lenteles su jų vardais.

Idėją pradėta intensyviai vystyti praejusių metų gruodį. Į bendrą darbą įsitraukė žmogaus teisių gynimo centro „Memorial“ darbuotojai, žurnalistai, istorikai, architektai ir menininkai. Paskelbtame atminimo lentelių konkurse dalyvavo apie 10–15 dizainerių ir menininkų. Konkursą laimėjo architektas ir dizaineris Alessandro Brodskio eskizas. Ant jo sukurtos nedidelės 10 centimetrų aukščio, 17 centimetru pločio cinkuoto plieno lentelės turi tilpti represuotojo vardas, gimimo, arešto, žūties ir reabilitacijos datos. Jei įmanoma, bus nurodyta ir represuotojo profesija – kad žmonės galėtų suprasti, jog represuodavo dažniausiai nekaltus žmones, o ne vien politinį elitą.

Projekto iniciatorių rėmėsi projekto „Suklupimo akmenys“ (Stolpersteine), kuris jau 20 metų vykdomas Vokietijoje ir Austrijoje, patirtimi. Tiesa, Vokietijoje bronzinės lentelės nacių aukoms atminti mūrijamos į šaligatvį, tuo tarpu Rusijoje jas nuspręsta tvirtinti

ant pastatų fasadų. Kadangi gauti leidimus memorialinėms lentoms iškabinti labai sudėtinga, nuspręsta kabinti paprastas informacines lenteles, kurioms užtenka namo valdytojo sutikimo.

Projekto rengėjai mano, jog teikdami paraiškas, finansuoti lentelių gamybą ir pritvirtinimą turėtų patys žmonės. Viena lentelė turėtų kainuoti 3,5–4 tūkstančius rublių (250–285 litus). Maskvos mieste jau gauta apie 300 paraiškų lenteles, pritvirtinti. Iš jų – tik 30–40 duomenys atsiųsti represuotųjų giminaičių, absoluti dauguma – žmonių, kurie dabar gyvena represuotų piliečių namuose ir butuose. Tai ir džiugina, ir stebina. Viena moteris iš užsienio atsiuntė paraišką pritvirtinti 40 lentelių Maskvos gatvėje, kurioje anksčiau gyveno.

Pamatinis projekto principas – „Vienas vardas, vienas gyvenimas, vienos ženklas“. Tai reiškia, kad visos lentelės bus individualios, net ir tais atvejais, kai name gyveno keli represuotieji. Tokių turbūt bus nemažai, vienas išskirtinių pavyzdžių – Maskva, Dolgorukio gatvė 5. Čia suskaičiuoti net 65 vardai.

Duomenys lentelėms imami iš „Memorial“ bazių, kurioms informacija jau 25 metus renkama iš KGB, Gynybos ministerijos ir kitų archyvų. Kai duomenis atsiunciai patys paraiškai

éjo pésčia rugpjūčio pradžia. Saulė labai kurstė dangaus ugnį, o Lietuvos buvę tremtiniai, tarp jų ir Lentvario bei Trakų, rodė šaltą kantybybę, grūdintą sibiruos ir sugrižus į Lietuvą, išpuoselėtā tikėjimą žila valstybės sąžine, vaikais ir vaikaiciais.

I Ariogalą sykiu su visos Lietuvos tremtiniai Lentvario ir Trakų tremtiniai keliavo 24 kartą. Lentvario tremtiniai choras „Viltis“ iliejo savo balsą į jungtinį buvusių tremtinų ir politinių kalinių chorą.

Jonas POČEPAVIČIUS

Nuotraukose:

LPKTS Lentvario filialo delegacija

Jungtinį buvusių tremtinų ir politinių kalinių chorą įsiliejo Lentvario tremtiniai choras „Viltis“

teikėjai ir jie nesutampa su turimais, tuomet yra tikrinami papildomai.

Šiuo metu derinama lentelės išvaizda: dydis, storis, užrašų šriftas, tvirtinimo priesienos būdai, aptariama šių ženklių apsaugos sistema. Iki vasaros pabaigos tikimasi pagaminti galutinį lentelės pavyzdį. Be to, šiuo metu kuriama projekto interneto svetainė, kurią planuojama paleisti rugpjūčio pradžioje. Renkamos audkos projektui vykdyti. Dauguma palaiko, net nepažistami žmonės. Kai kurie siūlo savanorišką pagalbą.

Maskvos valdininkai nuo pat pradžių susidomėjo projektu ir jam netrukdė. Šiuo metu vyksta intensyvus darbas ir Sankt Peterburge, tačiau šio miesto adresų bazė dar nesutvarkyta, duomenys renkami. Kai kurių regionų atstovai patys kreipiasi į iniciatorius. Projekto grupės jau veikia Kostromoje, Kirove, Permėje, Voroneže, Nižnij Novgorode, Archangelske, Barnaule, Tverėje, Petrozavodske, Jaroslavlyje.

Aktyvistai labai tikisi, kad rudenį jau galės iškabinti pirmaisiais lenteles tiek Peterburge, tiek ir Maskvoje.

Pagal Marijos Soltyk interviu su projekto koordinatore Jelena Visens parengė Rokas SINKEVIČIUS

Pilnas interviu: <http://www.m24.ru/articles/51890>

Įvykiai, komentarai

Sankcijos prieš savus

Dar visai neseniai pasaulis buvo kitoks. Prisiminkime kad ir pernai metų rugpjūtį – Lietuva tuomet gyveno pirmininkavimo Europos Tarybai nuotaikomis, kitos ES šalys svarstė, kaip pasielgs Ukrainos prorusiškas lyderis Janukovycius, o Rytų Ukrainos gyventojai net baisiausiuose košmaruose nesapnavo, kad po metų jų namai bus sugriauti, aidės sprogimai ir šūviai, liesis kraujas. Tačiau kol mes diskutavome (kai kas net nediskutavo), ar pasirašys Janukovycius asociacijos sutartį, viena valstybė tuo metu slapta glando peilius – tai Rusija.

Naivu būtų galvoti, kad Kremliaus planai atimti iš Ukrainos Krymą, paskui – Rytų Ukrainą, atsirado spontaniškai, greitomis po to, kai sukilusi ukrainiečių tauta išvijo „prokremlišką“ Janukovycių (tiksliau – jis pats pabėgo) ir pasuko ES kryptimi. Be jokios abejonės, tam ruoštasi seniai ir agresijos scenarijuose pakan-kamai vietas palikta ir mums. Prisiminkime, kokių iniciatyvų, nukreiptų prieš Lietuvos energetinę nepriklausomybę, kilo pas mus pernai ir užpernai, prisiminkime Kremliaus inicijuotus „pieno ir mėsos karus“ (vadinkime daiktus tikraisiais vardais – tai buvo tikrų tikrausias prekybinis karas), kai be jokių priežasčių į Rusiją buvo sustabdytas lie-tuviškos produkcijos importas. Tuomet tokius nepagrūstus Rusijos veiksmus vertinome kaip bandymus daryti spaudimą Lietuvai, pirmininkaujančiai Europos Tarybai, na, o šiandien galima spėti, kad tai buvo dar ir Kremliaus „žvalgyba mūšiu“ – kokį poveikį Lietuvos ekonomikai turės tokie draudimai, kokias nuotaikas sukelia tarp gyventojų, kaip reaguos tartautinės prekybos ir kitokios organizacijos, kaip elgsis ES. Žinoma, tai nereiškia, kad Rusija stebėjo pasyviai – buvo i Jungta provokacinė propaganda, skirta sukelti masių nepasitenkinimą neva nelankscia Lietuvos politika, aktyviai kitose ES šalyse veikė visokie „žalieji“ ir „raudonieji“. Nežinia, kokias išvadas padarė Kremliaus analitikai ir politikos vedliai, tačiau Lietuvai tokios kampan spiralinių aplinkybių buvo tik į naudą – verslas galutinai išsitikino, kad su Rusija prekiavanti yra rizikinga ir reikia ieškoti alternatyvų, dalis Lietuvos žmonių, iš pradžių galvojusių, kad seka paskui grojančius „Tautišką giesmę“, „patriotus“, susiprato einantys paskui „Katiušos“ užsakovus ir spjovė į tą puse (tai įrodė nepavykęs pasku-

tinis referendumas, kurio tikrasis tikslas buvo priversti Lietuvą išstoti iš ES). Svarbiausia, kad įvykiams Ukrainoje rutuliojantis karo linkme, paaškėjo, kad ir pas mus pilna palai-kančiųjų Putiną, kad „penktoji kolona“ egzistuoja ir kad „Minkštoji Rusijos sulaikymo strategija“ yra labai rimtas dokumentas. Deja, tai nereiškia, kad visa tauta susiprato ir susitelkė...

Nieko nuostabaus – ko norėti iš paprastų žmonių, jei pripažinti politologai pareiškia, kad Rusijos propaganda nedaro jokio poveikio, kad padlaižūniška mėsos magnato pozicija yra objektyvus situacijos vertinimas ir t. t. (Skaitai tokius K. Girniaus „vertinimus“ ir nesusigaudai – nejau šis žmogus nebuvo išėjęs į gatvę, negirdėjo, ką kalba, pavyzdžiu, sunkvežimių vairuotojai, taksistai ar šiaip darbininkai? Nematė „koloradinės“ juosteles ant europarlamentaro Tomaševskio krūtinės, neskaitė internetinių komentarų?)

Šiandieninė diskusijų, politinių įvykių apžvalgų, gatvės ir užstalės pokalbių pagrindinė tema – sankcijos, kurias įvedė Rusijai ES ir JAV, ir tai, kuo jas atsakė Kremlis.

Kaip žinote, JAV ir ES, smerkdamos Rusiją už jos vykdomą politiką Ukrainos atžvilgiu, paskelbė naujas sankcijas Rusijos bankams, energetikos ir gynybos firmoms. Šios sankcijos papildė jau esamas, ribojančias kai kurių Rusijos politikos ir verslo veikėjų judėjimo laisvę, finansinių operacijų galimybes. Rusija savo ruožtu atsakė maisto prekių įvežimo į Rusiją embargu – Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas vienriems metams uždraudė ar apribojo žemės ūkio produkcijos, žaliavų ir maisto produktų importą iš šalių, taikančių sankcijas Rusijai. Keistas sprendimas – būtų galima suprasti, jeigu Rusija uždraustų savo verslininkams parduoti maisto produktus į ES ir JAV, o dabar – atvirščiai – neįsileidžia maisto produktų į savo šalį, tarsi jų nereikėtų... Vis dėlto teisi buvo rusų žurnalistė Julija Latynina, teigusi, kad Putino režimas siekia naudos kieno nors (čia ji turėjo mintyse pačius rusus) nuostolių sąskaita. Tą pastebi visi politikos apžvalgininkai – nuo tokų sankcijų nukentės Rusijos vartotojai. Bet ar kada Rusijoje politinis elitas rūpinosi eilinių žmonių reikalais, ką jie valgo? Kita vertus, Putinas to ir siekia – kuo prasčiau bus eili-

niamas rusams, tuo lenviau bus juos nuteikinti prieš Vakarus ir JAV. Tuo galima išsitikinti pasižiūrėjus Rusijos televizijų kanalu laidas – pilte pilasi antivakarietiškos ir antiame-rikinės nuostatos, pompuojamos nacionalistinės rusų nuotaikos, vis pabrėžiant, kad dėl visų blogybų kalti Vakarai ir JAV. Bet įdomiausia šiose laidose – nesveikas optimizmas, kuriuo tryksta laidų da-lyviai, svaigstantys apie savo galimybes užversti Rusijos rinką mėsos ir pieno produktais. Tiesa, nuskamba ir vienas blaivus balsas – „sovchozo“ „Lenino keliu“ direktorius pritaria, kad jie tai gali, bet štai bėda – naudojamos importinės trąšos, sėklas, traktoriai irgi importiniai... Prireiks kelelių metų, norint visa tai pakeisti tévynine produkcija. O kur dar apribotos kreditavimo galimybės? (Negana to, gal po vienrių metų apribojimai bus atšaukti?) Žodžiu, direktoriui pesimizmą tuo nugesino perleisdami mikrofoną optimistams, bet ir čia vienas lep-telejo, kad mėsa, reikalinga dešrų gamybai, jau anksčiau pabrango 50–60 procentų ir néra jokių garantijų, kad ji dar labiau nepabrangs, kaip, pa-vyzdžiu, 100 procentų pa-brangusios lašišinės žuvys. Na, lašišinių žuvų ant eilinių rusų stalo retai tepasitaiko, tačiau dešra – jau gyvenimo kokybės indikatorius dar nuo Sovietų sąjungos laikų.

Pas mus irgi kalbama apie abipusių sankcijų pasekmes. Na, ką apie sankcijas galvoja kaikariai ir į juos panašūs veikėjai, mes jau žinome, tačiau įdomu, kodėl Kremlis nustatė draudimus būtent maisto importui ir pirmiausia iš mūsų šalies ir kaimyninės Lenkijos? Tai irgi apgalvota taktika – juk dabar Kremliaus propagandininkams beliks pasirūpinti, kad mūsų ir lenkų žemdirbiai savo nepasitenkinimą pademonstruotų išeidiams į kelius su šakėmis. To galima tikėtis ir iš kitų ES šalių žemdirbių – Kremlis pinigų tam nepagailės.

Tačiau mūsų šalies valdžia pastebi, kad Lietuvos verslas tokiemis atvejams jau yra sukaupęs patirties – juk jau pernai buvo susidurta su nepagrūstais rusų draudimais įvežti pieno ir mėsos produktus iš Lietuvos. Šalies vadovė Dalia Grybauskaitė mano, kad žala Lietuvos ekonomikai nebus didelė, be to, valstybė ieškos galimybių padėti verslui ją sumažinti.

Daugiausia nuostolių patirs

vežėjai, kurie gabendavo krovinius į Rusiją, kita vertus, jie didesnę dalį prekių perveždavo iš kitų šalių, taigi problema – ne vien mūsų šalies reikalas. Savo ruožtu verslininkai kalba apie tai, kad ne iš visų šalių Rusija draudžia įvežti produkciją, anot vieno verslininko, „nežinia, kaip darbar vadins lietuviškas sūris – galbūt serbiškas ar panašiai?“ Tai reiškia, kad verslas ieškos būdų, kaip apeiti šiuos neprotinęs Kremliaus šeimininkų draudimus. Beje, įdomu tai, kad Baltarusijos prezidentas Aleksandras Lukašenka pasiekėjo pareikšti, kad Baltarusija neužsiims reekspertu ir neleis į Rusiją per savo sienas gabenti embargu apibrėžtų šalių produkcijos. Bet neatmetė galimybės tą produkciją leisti realizuoti savo šalyje ar perdirbti neįsileistą. Na, tai irgi plati dirva verslui – gi galima „perdirbti“ pakuočę, etiketės... Atrodo, gudrus lapinės užuodė progą uždirbtį iš Vakarų ir Rusijos problemų! Jis taip pat teigė manantis, jog kontrabanda, kuri neišveniamai plūstelės į Rusiją per Ukrainos–Rusijos sieną, tesudarys 10 procentų visų poreikių, kuriuos tenkino importas iš Vakarų iki sankcijų karo.

Tiesą sakant, šiame prekybos karo kontekste netgi primirštamos priežastys, kodėl prieita iki sankcijų – tai Rusijos vaidmuo eskaluojant konfliktą Rytų Ukrainoje, kurio viršūnė buvo numuštas Malaizijos civilinės aviacijos oro laineris. O ten įvykiai, nepaisant priblėsilio pasaulio informacinių priemonių dėmesio, nė kiek nenurimo. Atvirščiai – vyksta nuožmios Ukrainos ginkluotų pajėgų ir Rusijos visaip remiamų prorusiškų separatistų kovos. Nors mus pasiekianti prieštaringa informacija neleidžia susidaryti visiškai aiskaus vaizdo, visgi galima suprasti, kad rusų teroristams Rytų Ukrainoje lieka vis mažiau vietus –

jau atsistatydino apsišaukėliškos „Donecko liaudies respublikos“ vadas Aleksandras Borodajus, Ukrainos karai apsupo teroristų užgrobtą Donecką, ukrainiečių informacinių kanalai praneša apie paniką, apimančią prorusiškuosius separatistus, kuriems imai aiskėti, kad Maskva juos „nurašę“ ir netgi bus suinteresuota nugalabityti, kad neliktu daug žinančių liudininkų. Kad separatistams riesta, rodo ir Rusijos pastangos pasiūsti į Ukrainą tariamus „taikdarius“ su humanitarine pagalba, tačiau JAV griežtai perspėjo Rusiją, kad tokios „pagalbos“ siuntimas bus vertinamas kaip ginkluotas įsiveržimas į Ukrainą su visomis iš to išplaukiančiomis pasekmėmis. Rusija vis praneša, kad humanitarinės pagalbos konvojus suderintas su Ukrainos valdžia, tačiau ši neigia tokius pareiskimus. Be abejo, tikėti Rusijos pareiskimais nėra jokio pagrindo, o ta „humanitarinė pagalba“ greičiau reikalinga kaip būdas išsivežti nevykėlius separatistus ir visus svarbius įkalčius, įrodančius Rusijos vaidmenį šioje tragiskoje Rytų Ukrainos istorijoje.

Prezidentė pasveikino išrinktajį Turkijos Prezidentą

Pirmadienį, rugpjūčio 11 dieną, Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė savo ir visų Lietuvos žmonių vardu pasveikino išrinktajį Turkijos Respublikos Prezidentą Recepą Tayyipą Erdoganą.

„Nuoširdžiai džiaugiuosi augančiu Lietuvos ir Turkijos politiniu bei ekonominiu bendradarbiavimu, taip pat bendra veikla siekiant saugumo ir stabilitumo Europoje bei tvirtėjančiais Turkijos ryšiais su Europos Sajunga. Tikiu, kad abiejų mūsų šalių laukia dar artimesnių ryšių kupini metai“, – teigama Prezidentės sveikinime.

Gintaras MARKEVIČIUS

Dėmesio!

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga ir Tėvynės sąjungos–Krikščionių demokratų Politinių kalinių ir tremtinių frakcija, palaikydami ukrainiečių tautos Laisvės kovą bei suprasdami jaunu žmonių išsilavinimo svarbą, šiuo sunkiu metu kviečia prisidėti renkant paramą, skirtą padėti Ukrainos vaikams pasiruošti rugsėjo 1-ajai. Kviečiame LPKTS filialų ir TS-LKD PKTF skyrių pirmininkus iki rugpjūčio 22 dienos rinkti lėšas arba pervesti į specialią LPKTS paramos sąskaitą LT237044060005612298 (SEB).

Už suaukotas lėšas bus perkamos mokyklinės prekės Ukrainos moksleiviams.

**TS-LKD PKTF pirmininkė
Vincē Vaidevutė Margevičienė,
LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas**

Sveikiname

Kokie tie metų žingsniai dideli,
Jie daug ką nunešė į praeitį,
Nei sulaikyti, nei sulėtint negali
Ir šiandien rankose laikai jų patirti.

Garbingo jubiliejinio gimtadienio proga sveikiname vasarą gimusių LPKTS Jurbarko filialo narius:

85-ojo – Zitą DUBINSKIENĘ,
75-ojo – Ženę GRŪNOVIENĘ, Ireną KARKLELIENĘ, Veroniką SALAITĘ ir Aldoną BUNIKIENĘ,
70-ojo – Ireną ANDRIKIENĘ ir Joną JAKŠTĮ.

Linkime geriausios sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Jurbarko filialas

* * *

*Ir Saulė matys, ir mėnulis matys,
Koks jubiliejas, kokia suaktybė!
Tik nemanys, kad nors kiek pasenai.
Iš džiaugsmo visi mes atrodome jaunai.*

90 metų jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Palangos filialo narę, buvusią Irkutsko tremtinę **Kotryną SPROGIS**. Linkime sveikatos, sėkmės ir Dievo palaimos.

LPKTS Palangos filialas

* * *

Prasmingo **75-ojo** gimtadienio proga sveikiname LPKTS Tauragės filialo tarybos narę **Albiną SKIRIENĘ** ir linkime

*Vilties, tikėjimo ir ryžto,
Sėkmės, kaip Saulė didelės,
Te niekas niekada nedriستa
Iskaudinti geros širdies...
Gimtadienis lai neša pilną kraitę
Laimės ir skalsos,
O širdi didelę ir kilnią,
Tavasis Angelas globos.*

Artimieji: Adolfas, Antanas, Adėlė, Jadzė, Valius, Joras
LPKTS Tauragės filialas

* * *

Pigašių kaime, Musninkų valsčiuje, Širvintų rajone, gyvenusi ūkininkų Janinos ir Juliaus Garbatavičių šeima 1940 metais susilaikė dukrytes Aldonos. Julius Garbatavičius dirbo Vileikiškių kaimo pieno priemimo punkte. Buvo gimęs 1914 metais, jau atitarnavęs Lietuvos kariuomenėje, šaulys, didelis Lietuvos patriotas.

Jo pusserė Leokadija Sipavičiutė-Sadūnienė dar 1998 metais mums pasakojo, kad jų šeima gyveno Smailių kaime. 1944 metų liepos pirmosiomis dienomis artėjant frontui, į tévelį sodybą atėjo keturi generolo P. Plechavičiaus Vietinės rinktinės karių uniformomis apsirengę kariai. Tai buvo Jonas Misiūnas, Vytautas Bingelis, Bronius Gaidelis ir Leonas Volčackas. Vyrai paprašė jos tévę Justino ir Juzės leisti apsistoti sodyboje, kol praeis frontas. Tévai mielai sutiko. Čia gyvendami vyrai ir susipažino su Julijonu Garbatavičiumi. Jie nusprendė, frontui praėjus, pradėti ginkluotą kovą prieš sugrįžusius okupantus. Joms, jaunoms merginoms, patiko būsimųjų partizanų patriotinės kalbos, kai dangu augo lietuviškose šeimose, tévų buvo išmokyti mylėti gimtają žemę. Tada Jonas Misiūnas save vadino Žaliu Velniu. Vytautas Bingelis tapo

Paparčiu, Leonas Volčackas – Ažuolu, Bronius Gaidelis – Šiaudu, o Julius – Šalčiu.

Vindeikių kaimo apylinkėse veikė nedidelis Juozo Naraškevičiaus-Šerno būrys. Priejo prisijungė ir Julius Garbatavičius-Šaltis. Partizanuodamas vaikščiojo ne tik pistoletu ginkluotas, bet turėjo automatą ir granatą.

1945 metų vasario 6-osios naktį pas Stasi Naraškevičių buvęs Šernas su dar keturiais kovotojais pamatė ateinančius kareivius ir puolė iš trobos. Deja, juos visus pasivijo prieš kulkos. Su vadu tada žuvo sūnus Povilas-Drasutis, kitas Juozas Naraškevičius-Šarūnas, Česlovas Aniukštis-Karvelis, Ignas Adomavičius-Tauras, Petras Bereznauskas-Liūtas. Kūnus numetė prie Vindeikių mokyklos. Tada prasidėjo dar didesni siautimai. Sako, pasvieną išžuvusiųjų rado 46 kovotojų ir rėmėjų sąrašą.

Juliaus tuo metu nebuvo... Būrys labai sumažėjo, teko Juliu perimti vadovavimą.

1945 metų rudenį Gojaus kaime (Pigašių, Smailių, Taučiulių kaimų viduryje) pasūkinink Grinių stribai aptiko

Praeitis liks gyva mūsų širdyse

(atkelta iš 1 psl.)

Padėti negalėjau... Susitikime Aldona Povilonytė ir jos broliai Bronius ir Juozas, praejė Sibiro kančias, tačiau nepalūžę, sėdėjo prieš mane. Trūko brolio Jono, kuris gindamas laisvę ir nepriklausomybę paaukojo savo gyvybę.

Pažvelgus į brolio partizano nuotrauką, į mus žvelgia jaunas, drąsus, protinges jaunuolis. Jo žvilgsnyje – meilė Tėvynėi ir tikėjimas pergale. Jonas Povilonis 1943 metais baigė Panevėžio amatų mokyklą. 1944 metais dirbo Panevėžio geležinkelio depe. Čia dirbdamas susipažino su organizacija, kuri padėjo partizanams: aprūpindavo vaistais, ruošdavo dokumentus. Organizacija buvo susekta. Jonas privalėjo slapstytis. Grįžo į gimtajį kaimą, vėliau išėjo pas partizanus testi kovos, nes namie buvo nesaugu. Jono tikslas – laisva, nepriklausoma Lietuva. Rašė patriotinius eileraščius, kuriuose išreiškė skausmą, tikėjimą, meilę Tėvynėi Lietuvai.

Jonas nesulaukė išsvajotos laisvės. Pakarto negailestinga priešo kulkai. Jo tévai, broliai ir sesuo buvo išvežti į Sibirą „išpirkti kaltės“.

Šalia manęs sėdėjo kraštiečis Bronius Perevičius bei jo

sesuo Emilia. Jų brolio Alfonso žygardarbis irgi nepamirštas. Kaip politinis kalinys išvežtas į Sibirą šešeriems metams. Kartu su juo kalėjo ir kaimynas Bronius Povilonis.

Sibiras – baisiausias stalinių represinio aparato regionas. Čia kalėjo daug lietuvių, labai sunkiai gyveno ir dirbo.

Išlikęs Broniaus laiškas, rašytas prieš Naujuosius 1953-ius metus brangiausiam žmogui – Mamai. Pateikiu ištrauką:

„Jūsų laiškutį gavau prieš šv. Kalėdas. Laiškas liūdnas. Žinau, kad liūdite dėl manęs. Laiškas pradžiugino, nes jis yra iš man brangiausio žmogaus – Mamos. Sukėlė susirūpinimą dėl to, kad tu, Mama, per daug rūpiniesi, per daug imi į galvą. Juk viskas priklauso nuo Aukščiausiojo valios, mes patys nuo jo priklausom. Suprantu motinos širdį, bet prašau, nesirūpink, nes tai atsiliepia sveikatai. Saugok savo sveikatą. Žinok, aš tave myliu ir žinau, jog naktis nemiegojai, kol mane užauginai.“

Aš esu jaunas, sveikas, Aukščiausiojo valioj.

Pas mus oras šaltas. Šiandien yra 40 laipsnių šalčio. Aš sveikas ir linksmas, nebuvau nušalęs nei rankų, nei kojų.

Dirbu su kastuvu ir „kirka“ (laužuvu), kasu žemę. Kartu su manimi yra daug lietuvių ir pažįstamų, todėl nėra kada nusiminti. Dienos labai trumpas ir saulė pasirodo tik horizonte, viršum miško, ir leidžiasi toje pačioje vietoje. Bet kokią didingą šiaurės pašvaistę matom... Man ji labai patiko. Pašvaistė keičia spalvas, tarsi paslapttinga. Mums labai trūksta vitamino C, A, B... Jeigu gali, atsiųsk žuvies taukų.

Lik sveika ir būk linksma. Prašyk Dievo, kad Naujais metais būtų daugiau džiaugsmo... Sūnus Alfonsas.“

Laiške Alfonsas nepasakoja apie sunkų darbą nepakeliamame šaltyje, kančias tol nuo Tėvynės. Jis daugiau rūpinasi savo brangiausiu žmogumi Mama, nes nenori jos skaudinti.

Partizaninis karas pareikalavo iš jaunų žmonių net gyvybęs. Didžiuojuosi šiaisiai jaunais savo kaimo žmonėmis – Lietuvos patriotais. Tai drąsus, protinges žmonės, kuriems svarbiausia meilė Lietuvai, tikėjimas pergale. Jie amžiams liks gyvi širdyse, dainose... Garbė tévams, užauginusiems šiuos sūnus.

Joana DARGUŽYTĖ-PEREDNIENĖ

Juliaus Garbatavičiaus žūtis

Partizano Šalčio 100-osioms gimimo metinėms

tris partizanus. Sako, stribams pranešė aktyvistai. Apsupo sodybą, pradėjo agituoti pasiduoti gyviems. Kvietė deryboms. Juliu pavyko pabėgti, prisdengus trumpam prarastu stribų budrumu. Kramtė naugus stribai ir dar labiau suaktyvino partizano sekimą.

1945 metų gruodžio 8 dieną Juliu Garbatavičiui viešint Pigašiuose pas Gatelius, apie tai informatoriai pranešė NKVD garnizonui. Kareivių, o gal ir stribų, buvo labai daug: pasiskirstę trimis grupėmis – nuo Vileikiškių, Taučiulių ir Širvintos upės, jie ėmė supti Pigašių kaimą. Pirmoji grupė netrukus pasiekė Gatelių

daržinę, tačiau iš čia pasipylė šūviai. Vienoje žuvo vyresnysis seržantas Podkovyrov, kitas kareivis buvo sužeistas (tos pačios dienos vakare jis mirė). Pasipylė pragariška ugnis, atskubėjo ir kiti kareivai. Julius taikliais šūviais privertė kareivius sugulti, o pats iššoko iš daržinės ir pradėjo bėgti Širvintos upės link. Tačiau kareiviai pastebėjo, kad partizanas sužeistas.

Vienoje dauboje partizanas susidūrė su trečia kareivų grupe. Paleido dar kelias automato serijas. Nuo jų sukniubo dar vienas kareivis – vyresnysis seržantas Mazyčionok, tačiau kelios kulkos užkliudė ir Juliu. Bėgti nebuvo kur. Po kurio laiko pasigirdo kurtinantis granatos sprogimas, nusinešęs Julius Garbatavičiaus-Šalčio gyvybę. Partizanas gyvas nepasidavė.

Šalčio ir kitų žuvusių kovojo

palaikai buvo numesti Musninkuose vokiečių kapinėse. Prieš tai ilgai išgulėjo bažnyčios šventoriuje. Ilgai gulėjo nepalaidotai. Kai pradėjo bijoti į mokyklą einantys vaikai, tik tada sovietai leido Verikui užkasti partizanų kūnus be karsto ir kunigo.

Vėliau sovietiniai agitatoriai, norėdami sumenkinti partizano didvyriškumą, gyrėsi, kad Julius Garbatavičius susisprogdinti nesuspėjo – jį suparpė kareivų ir stribų kulkos. Tačiau žmonės matė, kaip sovietų karininkas, vadovavęs kautynėms, liepė su žuvusiuoju elgtis pagarbiai už jo drąsa ir gerą kovinį pasiruošimą. „Etot – saldat, a ne bandit“ (tas – kareivis, o ne banditas, – rusiškai), – pasakė ir atidavė pagarbą. Julius gailėjo visas kaimas.

Tikrąjį Julius Garbatavičiaus užkasimo vietą žymi padontinas ažuoliukas ir 1997 metais pastatytas metalinis juodai dažytas kryžius, kuriamo baltomis raidėmis užrašyta: „AtA / Partizanas / Julius / Garbatavičius / ~ 1945.12.08“. Atgimimo metais žmona šalia pastatė juodo šlifuoto granito antkapinį paminklą. Kapas įtrauktas į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą. Dažnai čia padedama lauko ar darželio gelių...

Šiose kapinėse palaidotas ir 1945 metų kovo 10 dieną Kaimynėlių kaime žuvęs partizanų vadas Juozas Norkus-Kerštas.

Šiandien Pigašiuose tegyvena 13 gyventojų.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

„Rusenantis Aukuras“ Mažeikių gimnazijoje

1946, 1947 ir 1948 metais Mažeikiuose prieš kiekvieną balsavimą į SSRS ir LTRS Aukščiausiąją Tarybą pasirodydavo trumpi atsišaukimai, spausdinti guminėmis raidėmis ant mažų lapelių: „Lietuvi! Balsuodamas už komunistus, tu parduodi Lietuvą vergovē!“ „Broliai! Nebalsuokime už komunistus, balsuokime už savo valdžias!“ „Nebalsuokite už komunizmą, greit bus išvaduota Lietuva! Nepasiduokite vergovēi ir taupykite ginklus, ir šovinius!“

Tokių lapelių, jėtų į laikraščius, 1947 metų sausio 1, 8 ir 21 dienomis Mažeikių mesto gatvėse, prie kino teatro, ant komjaunimo komiteto laiptų ir bibliotekoje saugumo parankiniai surinko 63 vienetus. O 1948 metų sausio 17, 18 dienomis rasta 195 atsišaukimų lapeliai.

Saugumas pasitelkė nemazai agentų, bet nustatyti proklamacijų autorių nepavyko.

Pasipriešinimo okupantams organizacijos

1945 metais Mažeikių gimnazijos 1 klasės gimnazistai Albertas ir Dionyzas Ruginiai, Adolfas Šliogeris, Valius Beržanskas, Steponas Dacys, Romualdas Virkutis įkūrė pasipriešinimo prieš okupantus būrelį. Išsirinko slapyvardžius, davė priesaiką. Vadu išrinko Steponą Dacį.

Rezistencinei veiklai mus veikiausiai paskatinino vokiečių okupacijos metais Saulės gatvėje gyvenusio Mažeikių burmistro Smilgio vaikų Evaldo ir Romo Ruginiam duodama skaityti burmistro gaunama Lietuvos laisvės armijos leidžiamą pogrindinę spaudą.

Atėjus sovietams, Smilgiai iš Mažeikių dingo, vėliau jie gyveno Šilutėje.

Gimnazijoje, 1-oje klasėje, po karo moksleivis Bliudsukis, kilęs nuo Laižuvos pusės, prie pamokas vis paragindavo:

„Na, vyručiai, – maldą!..“ Neuzilgo melstis prieš pamokas buvo uždrausta.

Klasės auklėtojas Rozenbergas klasėje paklausė, ar yra klasėje komjaunuolių. Pasirodė, kad tai – broliai Balsiai. Vieną brolį paskyrė klasės seniūnu, kitą – pavaduotoju.

Kitą dieną mūsų būrelis pasitarė ir nusprendė, kad komjaunuoliams netinka vadovauti klasei. Rozenbergui pareiškėme, kad klasė pati nori išsirinkti seniūną. Auklėtojas mielai sutiko, ir klasė seniūnu išrinko Albertą Ruginį, o pavaduotoju Adolfą Šliogerį.

Prie gimnazistų pasipriešinimo būrelio prisdėjo Juozas Statkus, Jonas Leščinskas

ir Jonas Šilinas. Būrelis turėjo guminį raidžių rinkinį, spausdino trumpus atsišaukimus, dažniausiai pradėdami iškilmingu kreipiniu: „Vytauto Didžiojo Ainiai... Tokių lapelių ir primėtydavome mieste.

Įsigijome voikišką karabiną nupjautu vamzdžiu. Aš, Alberatas Ruginis, nulykau pas Juozą Statkų į Pikelius parsivežti šovinių tam šautuvui. Iki Lūsės geležinkelio stoties traukiniu, toliau į Pikelį miestelį 8 kilometrus pėsčiomis... Visi šoviniai į mokyk-

linį portfelį netilpo, tad grįždamas traukiniu iš Lūsės į Mažeikius sėdėjau nutirpęs iš baimės – traukinyje pilna kariškių, o išaugto švarkelio užantis ir kišenės įtartinai išspūtė...

Mažeikiuose stovėjo tankų dalinys, jo vadovybė buvo Vainodės miestelyje, Latvijoje. Mažeikiuose tankus saugojo keletas kareivių, jie dažnai girtaudavo, pardavinėdami tankų brezentinius apdangalus. Būrelis suplanavo išmontuoti iš tanko kulkosvaidį. Adolfas Šliogeris su mano broliu Dionyzu Ruginiu pasilioko griovyje saugoti, o aš, radęs tanko raktą, atrakinau liuką, palikdamas jį atvirą, nesviduje tamsu. Sargybinis pamatė atdarą liuką. Nors Adolfas Šliogeris davė perspėjimo signalą, bet aš tanko viduje nieko negirdėjau, tad atbėgusio sargybinio buvau gerokai aplaudytas... Laimej, jis nesumojo, kad galėčiau bandyti išplėsti ginklą, palaikė tą išsibrovimą paprastu padaužos berniūkščio smalsumu.

Laukėme karo ir jam ruošmės, kūrėme įvairius planus ir ieškojome ryšio su partizanais.

1946 metų pradžioje manėvo Jono Ruginio pusbrolis, LLA Mažeikių kuopos grupės vadas Antanas Uikys, slapyvardžiu Brukys, paliko tėvui paskaityti pogrindžio spaudos. Mūsų būrelis rengėsi užmegzti su juo santykius, tačiau nespėjo, nes šios organizacijos 16 narių buvo suimti, o Antanas Uikys nukankintas Šiaulių kalėjime.

Būrelio vadas Steponas Dacys nuo veiklos nusišalino. S.Daciui ir V.Beržanskui išskelus gyventi į Sedą, grupės vadu tapau aš, Albertas Ruginis.

Romualdas Virkutis suorganizavo atskirą jaunesnių moksleivių grupę ir pavadinėj

„Rusenančiu Aukuru“. Vėliau R.Virkučio grupė perėmė Jonas Kairys, gimės 1932 metais.

J.Kairio motina našlė spekuliuodavo turguje, ir kad milicija jai netrukdytu, tuo pačiu norėdama pridengti savo pa-

dieną buvome suimiți mes, Alberatas ir Dionyzas Ruginiai, Algirdas Stonkus, Adolfas Šliogeris, Edvardas Viningas, Algimantas ir Romualdas Virkuciai, Jonas Leščinskas.

Atliktos kratos. Ruginių namuose rastas 9 kalibro pistoletas „Parabelum“ ir 38 šoviniai, 180 kitokiu rūšiu šovinių ir raketinė. Algirdo Stonkaus namuose rastas 7 kalibro pistoletas „Mauzer“, 11 atsišaukimų.

Iš Jono Leščinsko paimtas automatas PPŠ, iš Rimanto Jonušo – raičių rinkinys. Apie Romualdo Virkučio

turėtą pistoletą „Valter“ ir saugumo paimtus du Jono Kairio šautuvus saugumo dokumentuose ir byloje neužsimenama.

Visi suimtieji buvome laikomi saugumo patalpose, gulėjome ant grindų kabinetų kampuose, saugomi tarpdury sėdinčio sargybinio. Buvome intensyviai tardomi. Vieną naktį girti atėjė stribai apspardė Joną Leščinską, kartu buvęs Dionyzas Ruginis suspėjo palisti po kažkokiu baldu, jo nepastebėjo.

Po kelių dienų tardymo buvo paleisti Jonas Leščinskas, Romualdas ir Algimantas Virkuciai, Adolfas Šliogeris ir Dionyzas Ruginis. Ilgiau laikė suėmę Algirdą Stonkų, siekdami išsiaškinti, iš kur tasai gavo ginklų. Taip pat ilgiau nepaleido Edvardo Viningo, kurį įtarė dėl čekisto žūties prie Mažeikių geležinkelio stoties.

Visi suimtieji buvo paleisti namo su salyga, kad dirbs saugumui, tačiau, išskyrus vieną, niekas jiems nedirbo.

Po savaitės Albertas Ruginis ir Jonas Kairys surakinėtomis rankomis nuvesti į Mažeikių saugumo kalejimą. Užbaigus tardymą, nugabenti į Šiaulių, paskui į Vilnius Lukiskių kalėjimą. Abu Maskvos ypatingojo pasitarimo už akių nuteisti po 7 metus griežto režimo lagerio, nors prokuroras praše visų dešimties...

Jonas Kairys pateko į Dubrovlagą Mordovijoje. Iš ten su bendraminčiu Kaziu Rimu bėgo. Po kelių savaičių sugauti, uždaryti į karcerį. 1951 metų liepos 24 dienos akte, kurį pasiraše Dubrovlago sanitarienės dalies viršininkas Filavas, parašyta, kad Jonas Kairys nusizudė pasikardamas. Kas žino, kaip buvo iš tiesų...

Knygoje „Amžino įšalo žemėje“ (Vilnius, 1989, p. 177) Napalys Kitkauskas rašo:

„1951 metų vasaros pradžioje vieną rytą išgirdome naujinę: neveda kalinių, dirbančių už zonas, į darbą. Mat naktį iš gamybinės zonos pabėgo į laisvę du kaliniai. Abu lietuviai, jauni, mano amžiaus: tai Jonas Kairys ir Kazys Rimas. (...) Bégliai porą savaičių slapstėsi Mordovijos miškuose. (...) Vienoje geležinkelio stocių bandė išlipti į prekinį traukinį, bet čia juos atpažino geležinkeliečiai. Bégliai grąžino į stovyklą. (...) Į Kairio kamerą atvedė dar vieną karceriu nubaustą kalini, tačiau jo užduotis buvo ištirti bėglių nuotaikas. Kairys tariamam nelaisvės draugui išsipasakojo savo ketinimą – kai išleis iš karcerio į darbą – vėl begti.

Netrukus Kairys, suplėšę marškinus, pasikorė. Kazys Rimą dar kartą teisė ir išvežė kažkur toliau už Mordovijos ribų.“

Aš, Albertas Ruginis, 1948 metų birželio 26 dieną suimtas iš ketvirtos gimnazijos klasės, patekau į Intos Minlago 3 lagerių punktą Komijoje. Horizonte bolavo Šiaurės Uralo kalnai. Dirbau anglies kasykloje Nr.13–14. Iš ten kaip nepilnametis 1954 metų gruodžio 29 dieną buvau paleistas. Grįžęs į Mažeikius, neakvaizdžiai baigiau Lietuvos veterinarijos akademiją ir iki pensijos dirbau Mažeikių veisininkystės stotyje.

Atskirai noriu paminėti Juozą Statkų. Gimė 1931 metais Pikelioje, ūkininkų šeimoje. Tėvas, suimtas 1945 metais, žuvo lageryje.

1949 metų vasarą Juozas Statkus buvo išvykęs į Pikelius, todėl suimtas nebuvvo. Į gimnaziją nebegrįžo. Pikeliuose suorganizavo pasipriešinimo grupę. Isigijo ginklų. Siuntė išpėjimus kolūkio pirminkui ir asmenims, stojantiems į komjaunimą.

1951 metų gegužės 3 dieną Juozas su broliais Augustu ir Otonu bei Jonu Mažnoravičiumi ir Juozu Mikalauskui buvo suimti, ir visi Klaipėdos kariino tribunolo nuteisti po 25 metus lagerio ir 5 metus tremties. Tai buvo pati aukščiausia bausmė.

J.Statkaus motina su trimis mažais vaikais 1952 metais išstrema į Krasnojarsko kraštą.

Jonas Mažnoravičius žuvo Šiaurės lageryje. Juozas Mikalauskas grįžo į Lietuvą, gyveno Klaipėdoje.

Juozo Statkaus brolis Augustas pasilikė gyventi Rusijoje. Kitas brolis Otonas grįžo iš Šiaurės į Klaipėdą, buvo aktyvus Šaulių sajungos narys. (keliamas į 7 psl.)

Dionyzas ir Albertas Ruginiai

ILSEKITES RAMYBEJE

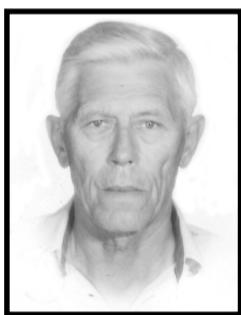
Antanas Vytautas Katkus
1929–2014

Gimė Plungėje, Nepriklausomos Lietuvos policijos tarnautojo šeimoje. 1941 m. tėvai ir Antanas su seserimi buvo suimti. Telšių geležinkelio stotyje tėvą atskyré ir išvežė į lagerius. Motiną su vaikais ištremė į Komiją, Ust Kolomsko r. 1946 m. Antanas pabėgo iš tremties, tačiau 1949 m. buvo areštuotas ir už pabėgimą nuteistas 3 m. Išeistas iš lagerio 1952 m. buvo grąžintas į Komiją. 1954 m. tremtyje sukūrė šeimą su tremtine Dalia. Užaugino dukterį Reginą, sūnus Vytą ir Anatolijų. Tik 1966 m. šeimai buvo leista grįžti į Lietuvą. Grįžęs įsidarbingo Jonavos statybose.

Palaidotas Jonavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus su šeimomis ir artimuosius.

LPKTS Jonavos filialas

Jurgis Minecas
1925–2014

Gimė Kaune. Laisvės kovų dalyvis. 1946 m. karinio tribunolo nuteistas 10 m. ir 5 m. be teisės grįžti į Lietuvą. Kalėjo Vladivostoko, Čiukotkos, Taišeto, Magadano lageriuose.

Palaidotas Kauno r. Neveronių kapinėse.

Užjaučiame artimuosius.
LPKS Kauno skyrius

Bronius Peleckis
1931–2014

Gimė Kelmės r. Paulišių k. Tėvas buvo suimtas. 1949 m. mamą su keturiais vaikais ištremė į Alzamajų, Irkutsko sr. Pramokęs rusų kalbos Bronius išstojo mokyti į Tuluño miško pramonės technikumą. Vėliau persikelė mokyti į Irkutską. Dirbo Alzamajuje miškų pramonėje. Į Lietuvą grįžo 1962 m., įsidarbingo Radviliškio miškų ūkyje mechaniku, vėliau elektriku inžinieriumi. Vedė. Užaugino du sūnus. Buvo aktyvus visuomenininkas, gabus racionalizatorius, labai mylėjo muziką, jos mokė ir vaikus.

Palaidotas Radviliškio r. Šeduvos kapinėse.
LPKTS Radviliškio filialas

Bronius Bukevičius
1927–2014

Gimė Marijampolės aps. Kalvarijos valsč. Trakiškių k. ūkininkų šeimoje. Mokėsi Kalvarijos gimnazijoje, Kauno veterinarijos akademijoje. Dirbo Kaišiadorių r. pradinės mokyklos vedėju, Pravieniškių septynmetės mokyklos direktoriumi. 1950 m. ištremtas į Tomsko sr. Dirbo medžio apdirbimo kombinate. Iš tremties grįžo 1958 m. Dirbo Pravieniškių pataisos darbų kolonijoje, antraeilėse pareigose – mokytoju. Pastaruoju metu gyveno Kalvarijoje.

Palaidotas Kaišiadorių r. Rumšiškių kapinėse.

Užjaučiame sūnų, dukterį ir artimuosius.

LPKTS Marijampolės filialas

Mielieji,

Susitikime šių metų rugpjūčio 23 d. Baltijos kelyje.

Baltijos kelias – taiki ir didinga trijų laisvę mylinčių Baltijos tautų akcija už istorinį teisingumą, 1989 m. rugpjūčio 23 d. 19 val. Lietuvos, Latvijos ir Estijos žmonės, susijungę gyvaja rankų grandine nuo Vilniaus per Rygą į Talino, garsiai ir aiškiai pareiškė pasauliui apie Nepriklausomybės sieki, pagerbė stalinizmo ir nacizmo aukų atminimą bei pasmerkė mūsų valstybių likimus nulėmusi nusikaltamą Stalino ir Hitlerio paktą.

Baltijos kelio didybę ir nemarumą perduokime iš lūpų į lūpas, iš širdies į širdį, iš rankų į rankas, iš kartos į kartą. Neleiskime, kad Baltijos kelias nutrūktų. Būkime vienungi, saugodami Nepriklausomybę šiame agresijos kupiname pašaulyje.

Susirinkime Baltijos kelyje ir dar kartą patirkime tą ne-pakartojamą vienybės, bendruojo ir solidarumo jausmą, primindami pasauliui, kad istorinė atmintis gyva.

Rugpjūčio 23 d. įvyksiantio renginio „Baltijos kelio sąšauka“ programa:

10–11 val. – renginio „Baltijos kelio sąšauka“ pradžia Katedros aikštėje, Vilniuje. Katedros aikštėje bus renkami „Palinkėjimai Lietuvai iš kartos į kartą“.

11 val. renginio delegacijos išlydėjimas iš Vilniaus Katedros aikštės.

11 – ~ 20.30 val. „Baltijos kelio sąšaukos“ renginiai Baltijos kelyje.

Kviečiame Lietuvos miestų, miestelių, rajonų žmones rinktis Baltijos kelyje prie savo krašto atminimo ženklu. Kiekvienas Lietuvos miestas, rajonas renka „Palinkėjimus Lietuvai iš kartos į kartą“ ir organizuoja išvykimą į Baltijos kelią.

Pagal grafiką nurodytose vietose nurodytu laiku renginio „Baltijos kelio sąšauka“ delegacija sustos prie Baltijos kelio atminimo ženklu, prie kurių rinksis Lietuvos miestų ir rajonų atstovai.

~ 20.40 val. – renginio „Baltijos kelio sąšaukos“ delegacijų atvykimas į Saločius (Lietuvos–Latvijos pasienyje) ir paminklo Baltijos kelio 25-mečiui atidengimas.

Išsamesnė informacija skelbiama interneto svetainėje <http://baltioskelias.lrs.lt>.

Tel.: (8 5) 239 6119,
(8 5) 239 6200,
(8 5) 239 6144,
mob. 8 616 19 252.

Rugpjūčio 23 d.

(šeštadienį) rengiamos „Baltijos kelio sąšaukos“ dalyvių stovėjimo vietas

Miestas, rajonas, kurio gyventojai kviečiami į nurodytą kelio ruožą	Palinkėjimų perdavimo vieta	Palinkėjimų perdavimo laikas (galima 30 min. paklaida)
Vilniaus mst. ir r., Šalčininkų r.	Katedros aikštė, Vilnius	10–11 val.
Automagistralė Vilnius–Panevėžys (kilometrai skaičiuojami nuo Vilniaus iki Panevėžio)		
Birštonas, Prienų r.	38,3 km (kryžius, poilsio aikštė)	~ 11.50 val.
Lazdijų r.	40,5 km (kelkraštis)	~ 12 val.
Druskininkai, Varėnos r.	41,5 km (kryžius, varteliai, pieva)	~ 12.10 val.
Širvintų r.	45 km (atminimo akmuo, nuovaža)	~ 12.25 val.
Alytaus mst. ir r.	48,3 km (kelkraštis)	~ 12.35 val.
Elektrėnai, Trakų r.	50,9 km (kryžius)	~ 12.50 val.
Kaišiadorių r.	52,1 km (poilsio aikštėje arba prie Trakų kryžiaus)	~ 13 val.
Molėtų r.	56 km (kryžius) arba 55,6 poilsio aikštėje	~ 13.10 val.
Utenos r.	57,4 km (nuovaža į Krikštėnus)	~ 13.20 val.
Švenčionių r.	61,00 km (kryžius)	~ 13.30 val.
Ignalinos r.	62,8 km (kryžius)	~ 13.40 val.
Kalvarija, Kazlų Rūda, Marijampolės r.	64,4 km (išvažiavimas iš Ukmergės)	~ 13.50 val.
Vilkaviškio r.	67,5 km (kryžius)	~ 14.05 val.
Šakių r.	69,1 km (kryžius)	~ 14.15 val.
Ukmergės r.	75,9 km (paminklinis akmuo)	~ 14.30 val.
Jurbarko r.	78,2 km (kryžius)	~ 14.45 val.
Raseinių r.	80,9 km (akmuo su kryžiumi)	~ 14.55 val.
Kėdainių r.	83,6 km (kryžius)	~ 15.05 val.
Jonavos r.	90,1 km (kryžius, nuovaža į sodybą)	~ 15.20 val.
Kauno mst. ir r.	104,9 km (koplytstulpis, Šilai)	~ 15.40 val.
Zarasų r.	112,4 km (nuovaža, paminklinis akmuo Z. Sierakauskui (1863 m. sukilėliams))	~ 15.55 val.
Rokiškio r.	114,9 km (prie naujai atstatyto paminklo)	~ 16.10 val.
Kupiškio r.	117,9 km	~ 16.20 val.
Anykščių r.	122,1 km (kryžius ties Juodos upė)	~ 16.30 val.
Panevėžys	128,5 km (nuo greitkelio, išukant į Panevėžį ir prie Panevėžio Dramos teatro)	~ 16.40 val.
A4 kelias, kilometrai skaičiuojami nuo Panevėžio miesto iki Lietuvos ir Latvijos pasienio		
Panevėžio r.	A10 6,38 km (paminklinis akmuo, Piniava)	~ 17 val.
Šiaulių r.	10,84 km (kryžius kairėje)	~ 17.15 val.
Telšių r.	16,96 km (paminklinis akmuo)	~ 17.25 val.
Šiauliai	23,64 km (koplytstulpis Pumpėnų pradžioje)	~ 17.40 val.
Pagėgiai, Šilutės r.	25 km (dešinėje Pasvalio g. pusėje, Pumpėnuose)	~ 17.55 val.
Tauragės r.	26 km (Pumpėnų pabaiga, dešinėje Lipniūnų g. pusėje)	~ 18.05 val.
Šilalės r.	26 km (Pumpėnų pabaiga, dešinėje Lipniūnų g. pusėje) arba keliais metrais toliau	~ 18.10 val.
Rietavas, Plungės r.	27,8 km (poilsio aikštė)	~ 18.20 val.
Kelmės r.	33,7 km (paminklinis akmuo dešinėje)	~ 18.30 val.
Radviliškio r.	33,7 km (kryžius kairėje, Talačkonai)	~ 18.35 val.
Pasvalio r.	nuo 38,5 km (sankryža į Vabalninką) iki ~ 40,9 km (Baltijos kelio kryžių slenis)	~ 18.45–19 val.
Klaipėda	~ 41 km (prie naujojo paminklo)	~ 19.05 val.
Klaipėdos r.	46 km (koplytstulpis)	~ 19.15 val.
Kretingos r., Palanga, Neringa	47,44 km (dešinėje prie ženklo)	~ 19.25 val.
Skuodo r.	47,5 km (poilsio aikštėje)	~ 19.35 val.
Akmenės r.	47,5 km (siūloma sustoti kartu su dalyviais iš Skuodo rajono) arba 54,28 km (aikštėje)	~ 19.40 val.
Mažeikių r.	54 km (poilsio aikštėje) arba 56 km kryžius (atkreipti dėmesį į tai, kad pasėti žiemkenčiai –privati nuosavybė)	~ 19.50 val.
Pakruojo r.	56 km (kryžius, siūloma sustoti kartu su dalyviais iš Mažeikių rajono)	~ 20 val.
Joniškio r.	61,2 km (kairėje kryžius, sodyba)	~ 20.10 val.
Biržų r.	62,97 km (poilsio aikštėje)	~ 20.20 val.
Lietuvos ir Latvijos pasienis (susitikimas su latviais ir estais)	66,9 km	~ 20.30 val.

„Negalėjau sutiki su sovietų valdžios prievarta“

Vaclovas Žadeika gimė prieš 115 metus, 1889-ųjų birželio 30 dieną, Daugirdų kaime, Krokialaukio valsčiuje, Alytaus apskrityje, ūkininkų šeimoje. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje. 1911 metais išstojo į Peterburgo universiteto Matematikos fakultetą. Tačiau baigės tris kursus, prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, jis buvo mobilizuotas į Rusijos kariuomenę. Baigės Peterburgo karo mokyklą, pasiūstas į Pirmajį atsargos pėstininkų pulką jaunesniuoju kuopos karininku. Po bolševikinio perversmo tarnavo ypatingajame lietuvių batalione Galicijoje. 1918 metais demobilizuotas. Trumpą laiką buvo apsistojęs Peterburge ir dirbo buhalterio padėjėju 2-ojoje valstybinėje spaustuvėje.

Grįžęs į Lietuvą, 1919 metų sausio 27 dieną Alytuje savanoriu išstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Buvo paskirtas 1-ojo pėstininkų pulkovado Antano Juozapavičiaus adjutantu. Ant Alytaus tilto žuvus pulko vadui ir bolševikams užėmus Alytų, V. Žadeikai pavyko sutelkti atsitraukusius pulko karius ir atakuoti Alytų užėmusius bolševikus. Šis puolimas buvo toks galingas, kad bolševikai jo neatlaikė ir buvo nubloksti už miesto. Už šį ir kitus pasižymėjimus nepriklausomybės

kovose prieš bolševikus, bermonininkus ir lenkus, kariuinkas Vaclovas Žadeika buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu.

Pasibaigus nepriklausomybės kovoms, kapitonas V. Žadeika tarnavo 1-ajame pėstininkų pulke, o 1925 metais jau majoras V. Žadeika buvo pasiūstas mokyti į Čekoslovakiją, Prahos generalinio štabo karo akademiją, kurią baigė 1928 metais.

Grįžęs į Prahus dirbo Kaune, generaliniame štabe. 1935 metų birželio 16 dieną paskirtas 4-ojo Karaliaus Mindaugo pėstininkų pulko vadu. 1940 metų pradžioje buvo ruošiami dokumentai generalinio

štubo pulkininkui V. Žadeikai suteikti generolo laipsnį, bet...

Sovietų sąjungai okupavus Lietuvą, 1940 metų liepos 10 dieną generalinio štabo plk. V. Žadeika buvo atleistas iš 4-ojo pėstininkų pulko vado pareigų ir trumpam paskirtas 3-iojo Vytauto Didžiojo pėstininkų pulko Kėdainiuose vadu.

Panaikinus Lietuvos kariuomenę buvo paskirtas Raudonosios armijos lietuviškojo 29-ojo teritorinio korpuso štabo cheminės tarnybos viršininku.

Generalinio štabo pulkininkas V. Žadeika buvo išsilavinės žmogus: mokėjo prancūzų, vokiečių, čekų, rusų ir lenkų kalbas. Labai domėjos matematika ir kalnų inžinerija, taip pat ir karo mokslais. Rašė straipsnius žurnalams „Karys“ ir „Kardas“. Atskirai išspausdino „1920 metų lenkų–rusų karo apžvalgą“ (1929) ir „Chemijos ginklo vartojimas kautynėse“ (1930).

1941 metų birželio 14 dieną Varėnos poligone generalinio štabo plk. V. Žadeika buvo suimtas. Jis tardė ir bylą sufabrikavo SSRS NKVD valdybos ypatingojo skyriaus tardymo grupės viršininko pavaduotojas valstybės saugumo jauunesnysis leitenantas Morozovas. Tardymai vyko Krasnojarsko krašte, Norilske.

V. Žadeikos byloje buvo rašoma:

„Visiškai slaptai. Žadeikos Vaclovo, Jono, tardomosios bylos Nr. 35 kaltinamoji išvada.

Krasnojarsko kraštas, Norilsko gyvenvietė, 1941 metų rugsėjo 29 diena.

...Žadeika, buvę senosios rusų armijos karininkas, praporščikas. 1919 metais, veikdamas kartu su vokiečių okupacine kariuomene, aktyviai kovojo prieš Raudonąją armiją, už ką Lietuvos vyriausybės buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu, išsitikinimai – buržuazinis nacionalistas. Neigiamai žiūrėjo į Raudonosios armijos ir sovietų valdžios įvedimą Lietuvoje. Antisoviečinių nuotaikų.“

Ištrauka iš apklausos protokolo:

„Apklausa pradėta 11 val. 35 min. Baigta 13 val., 1941 metų rugsėjo 26 diena.

AŠ SSRS NKVD 3-ios valdybos tardymo grupės viršininko pavaduotojas Morozov, apklausiai kaltinamajį Žadeiką Vaclovą, Jono.

Klausimas: Jūs turbūt ne neigsite savo priešiskumo sovietų valdžios įvedimui Lietuvoje?

Atsakymas: Taip, šito faktu neigti neturiu teisės. Aš tikrai sovietų valdžios įvedimą Lietuvoje sutikau neigiamai, ir tuo

nereikia stebėtis: aš esu lietuvis, savo laiku kovoju už savarankišką ir nepriklausomą Lietuvos valstybę, ir į bet kokį kitos valstybės kišimąsi į Lietuvos valdymo reikalus aš žiūrėjau kaip į stipriojo prievartą prieš silpnąjį. Todėl nei aš, nei kuris nors kitas lietuvis negalėjo sutiki su sovietų valdžios įvedimu. Tai būtų prieštaravę mano politinėms pažiūroms. Tačiau tarptautinės aplinkybės mums diktavo kitką, ir mes buvome priversti sutiki su Sovietų sąjungos sąlygomis.

Nutarėme: Žadeiką Vaclovą, Jono, už kovą prieš revoliucinį judėjimą ir priešiskumą sovietų valdžiai įkalinti 10 metų pataisos darbų lageryje. Įkalinimo pradžią skaiciuoti nuo 1941 metų birželio 14 dienos...

Greitai po bausmės paskelbimo Vaclovas Žadeika, kaip visiškai nusilpęs, ligotas kalnys buvo išsiustas į Taišeto lagerį.

Paskutinės žinios apie Lietuvos kariuomenės savanorį, nepriklausomybės kovų dalyvį, Vyčio Kryžiaus ordinu kavalierį, generalinio štabo pulkininką Vaclovą Žadeiką – jo tardymo byloje Nr. 35 esančioje pažymoje. Joje nurodoma, kad Vaclovas Žadeika mirė 1943 metų liepos 25 dieną Irkutsko srityje, Taišetlage.

**Stasys IGNATAVIČIUS,
Gintautas TAMULAITIS**

Prisiminti užlieti kaimai ir jų gyventojai

Kaišiadorių rajone, Anglininkuose, jau dešimtus metus vyksta prasmingi renginiai, kuriuose pagerbiami Kauno mariose nuskandinti kaimai ir juose gyvenę žmonės.

Kauno rajone, Šlienavoje, gyvenusi Nastė Belazaraitė-Kupčiūnienė (1921–2014) yra sakiusi, kad jos kartos žmonėms buvę trys didelės nelaimės: karas, kurio metu kaimai degė, sovietų lageriai, tremties bei mirčiai, galiausiai – tėviškės sunaikinimas, statant Kauno hidroelektrinę. Pastarąja nelaimė ji vadino didžiausia...

Anglininkų apylinkėse iš žemėlapio išnyko Juodkošių, Garmiškių, Kračkiemio, Rūčakiemio, Barevičių kaimai. Jiems atminti Dabintoje ir Borevičiuose pastatytai kryžiai, Rūčakiemioje – stogastulpis. Tad čia ir Anglininkų bendruomenės namuose vyksta pagrindiniai renginiai.

Šiemet į renginį sugužėjo daugiau nei šimtas žmonių. Atvyko ir Kaišiadorių rajono vicemeras Romualdas Kubikas. Paminėti nukentėjusieji nuo okupantų: iš Rūčakiemio kilęs ir 1946 metais žuvęs

partizanas Stasys Lekavičius-Gulbinas, Pečioros lagerio kalnys Petras Ambroževičius, pasipriešinimo kovose dalyvavę ir kalėję Steponas Danišauskas, Marijonas Spurgis iš Barevičių, Jurgis Berūkštis, Simona Stankevičius iš Visginės, Petras Berūkštis iš Apsuonos, Adomas Švedas iš Anglininkų. 1948 metais į Sibirą ištrémė Marijoną Spurgį su žmona Marija ir sūnumis, 1949 metais – Bronių Danišauską su žmona Janina ir keturiais vaikais, Liudviką Danišauską su trimis vaikais, Antaną Lisauską su žmona Ona bei sūnumi, senelius Mykolą ir Agnietę Tumosas, bebaigiančius aštuonias dešimtis metų. Visi jie gyveno Barevičių kaime. Kazio Sadonio vaikai: Janina, Marija, Albertas, Vidmantas, iš Apsuonos kaimo į Usolės rajoną iškeliau vieni. Kruonio Švč. Mergelės Marijos Angelų Katalinės bažnyčioje buvo aukotos šv. Mišios.

Šiaisiai metais Kauno marių pakrantėmis buvo organizuotas bėgimas, skirtas apsemiams kaimams atminti.

Bėgo suaugusieji, bėgo ir vaikai.

Veikė stovyklos „Žemyna“ organizatorių kūrybiniai užsiėmimai vaikams, vyko viktorina „Pažink savo kraštą“, komandinis žaidimas „Vyrų ir moterų taiklumo išbandymas“. Visi vaišinosi vietoje kepamais bulviniais blynais ir verdama žuviene.

Bendruomenės pirmininkė Kristina Švedaitė-Damašė ir Romualdas Ambroževičius apžvelgė dešimties metų įvykius, Antanas Bandzevičius prisiminė žmones, su kuriais jis išskyre hidroelektrinę. Susirinkusiu Anglininkų bendruomenės namuose nuotaiką pataisė vietos folklorinio ansamblio daina kraštiečiams, Jungėnų kultūros namų kaimo kapelos „Jungava“, Alytaus senjorų klubo vokalinio ansamblio „Pavakarys“ pasirodymas.

Šių metų susitikimo akcentu tapo Kauno marių regioninio parko išleistos knygos „Sugržimas į nuskendusį slėnį“ pristatymas.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Paminėtos Antano Smetonos 140-osios gimimo metinės

Rugpjūčio 9 dieną paminėtos Lietuvos Prezidento Antano Smetonos 140-osios gimimo metinės.

Lėno Šv. Antano bažnytėlėje susirinkus įgausi A. Smetonos gerbėjų bendruomenė klausėsi šv. Mišių. Po pamaldų nuvykome į Užulėnio kaimą, kuriaiame gimė Antanas Smetona. Prie gimtinės pamatu ir sodybos maketo susirinko gausybė žmonių. Sugiedojome himną, buvo pakelta Prezidento vėliava. Minėjime kalbėjo Ukmergės rajono meras V. Paknys, Seimo pirmininkė L. Graužinienė, Tautininkų sąjungos pirminkas J. Panka. Koncertavo Taujėnų etnografinis ansamblis.

Nuvykome į Užugirio A. Smetonos dvarą. Ten vyko gražiausios karininkų poros rinkimai, koncertavo ižymūs atlikėjai, skambėjo A. Smetonos laikų muzika. Grždami namo užsukome į Didžiosios Kovos partizanų apygardos parką, kuris įkurtas monsinjoro Alfonso Svarinsko jo

LLKS nariai A. Smetonos tėviškėje
tėviškėje. Pakeliui užsukome į Ukmergės Dukstynos kapines, kur ilsisi neseniai čia palaidotas mons. Alfonsas Svarinskas.

Nuoširdžiai dėkojame Ukmergės rajono vadovybei ir kitiems organizatoriams, Lėno miestelio, Užulėnio kaimo, Užugirio dvaro tarnautojams ir gyventojams už A. Smetonos 140-ųjų gimimo metinių paminėjimą. Esame dėkingi Krašto apsaugos ministerijai, kariuomenės vadui, Vilniaus įgulos karininkų ramovės vadovybei už suteiktą transportą nuvykti į A. Smetonos tėviškę.
Jonas BUROKAS